

Alfons Borrell-Enric Majoral. Intercanvi de records i emocions

quaderndelesidees.press/alfons-borrell-enric-majoral-intercanvi-de-records-i-emocions/

January 18, 2014

Estudi Alfons Borrell, gener de 2014. Plou aigua de gener. L'Alfons ens espera al seu estudi. Quedem atrapats per la rotunda materialitat d'un banc de fuster rebent la llum humida del gran finestral —pell translúcida i fràgil— que protegeix *l'hortus conclusos*, ànima viva de l'espai del pintor.

Alfons Borrell i Enric Majoral ressegueixen les velles clivelles del banc de fusta, observen atents aquest artefacte savi. Les paraules s'entrellacen; trobada amb els materials; diàlegs d'eines; destresa de les mans; intuïcions que materialitzen volums i formes.

Borrell i Majoral a l'estudi del primer. Fotografia de Maia Creus

Enric Majoral.- L'artesà, l'entenc. En canvi, la figura de l'artista em resulta difícil de definir.

Alfons Borrell.- Mira si n'és, de fàcil. Què fa l'Alfons Borrell? Doncs agafa un paper i hi posa colors. I què vol dir? No vol dir res. Però després, hi ha algú que s'emociona davant d'aquest paper. I aquest és el misteri!

E. M.- Sí, és que és un misteri. I aquest misteri em transporta a la figura del xaman, personatge present en quasi totes les cultures primigènies. I qui és el xaman? Una persona que ocupa un lloc estrany: ni està ben bé a dins ni fora de la tribu. En el fons, és una persona que busca. I què busca? En paraules nostres, diríem que busca una comunió espiritual amb el món.

A. B.- No cal buscar una definició en paraules. Es tracta d'un estat interior; una emoció que es va apoderant d'un mateix. Jo ho entenc com un procés de malaltia que et va envaint, i per curar-te necessites cridar. Jo, ara he arribat al punt que ja puc cridar. La

gent em pregunta per què crido. I és fàcil: perquè vull que m'escoltin. Jo sempre dic als pintors que pintar és molt fàcil. Cridar per curar-te, cridar perquè t'escoltin. I, naturalment, se m'enfaden!

E. M.- Sí, però tornem a l'inici: on comença aquest procés de malaltia?

A. B.- És un estat interior que no es busca. Arriba sense arguments. T'envaeix, et va posseint.

E. M.- No, no hi ha cap explicació. Per aquest motiu retorno a l'ancestral figura del xaman. La paraula *artista* em posa una mica nerviós. Jo no sóc joier, però faig joies. No sóc artista, però les meves peces s'han mostrat en exposicions d'art. Avui es parla molt de "joia d'artista", però a mi aquesta paraula em ve gran perquè la paraula "artista" és una paraula afegida. En el fons, és posar una creu pesada damunt d'una persona que es veurà obligada durant tota la vida a respondre a aquest adjectiu.

A. B.- Ho entenc perfectament. Conec molts pintors que viuen una "vida d'artista". Tu no la vols aquesta paraula perquè "ets" un artista. L'art és una experiència, si es té no cal parlar-ne. És un determinat estat interior. Sovint busquem arguments per expressar-lo. Que si la tècnica, que si els colors, que si les textures... Tot això no va enlloc. Cal cridar i prou. Crido perquè tinc alguna cosa a dir, perquè vull que m'escoltin. Perquè la gent normalment no escolta.

E.M.- Fer joies parteix d'una situació favorable, d'una atracció, una trobada, un diàleg amb les matèries i les eines que tinc al meu abast. Però la necessitat de fer-les es troba en un altre lloc. La vida és com un patiment estrany, és com estar enmig d'un bosc on de sobte hi veus una clariana; veus el blau entre l'espessor dels arbres. Aquesta situació de tranquil·litat espiritual és la que em sembla que fa funcionar les coses; és a l'origen del meu treball.

A. B.- És un estat de llibertat. Recordo que un dia, entre amics, vaig exclamar: no vull ser ni artista ni pintor. M'agradaria ser pintura! Ser pintura vol dir no pensar, no reflexionar, no fer. Quan veig el mar no penso que a dins hi ha peixos, que l'aigua és salada, que s'hi pot navegar. És un color! És un cubell de tinta blava on jo m'hi fico i en surto de color blau. Això és voler ser pintura, estar ficat dins del món, dins del color. Si pujo a un d'aquells extraordinaris (i ahora impertinents) prats d'alta muntanya, em fico dins del prat, de les muntanyes, del blau del cel. I vaig suposant que, en comptes de pintar la muntanya o el paisatge, em menjo l'herba i em torno verd...

E.M.- Això que expliques: ser pintura, ser bosc, ser natura verda, ara potser ens costa d'entendre. A mi em sembla fantàstic, perquè estem tornant al principi de la conversa: al món primitiu. Una cultura en què no existia la separació. L'ésser humà vivia dins la natura. En formava part i quan pintaven un animal volien assimilar l'animalitat.

A. B.- Quan em pregunten, jo dic que no sóc pintor. El pintor treballa amb una paleta, un cavallet i una pila de pinzells. I a poc a poc es va convertint en un personatge. Un pintor és un personatge.

E.M.- Tu no ets pintor ni jo sóc joier. Ja estem d'acord! El Miquel Barceló t'interessa?

A.B.- Com a pintor m'agrada. Considero Miquel Barceló un bon pintor. Vull dir que té molta habilitat i un bon domini tècnic per poder explicar allò que vol dir.

E.M.- Això vol dir dominar la tècnica, no?

A.B.- No. No és tècnica. És aquella mena de revolució interior, aquella malaltia de la qual parlàvem; és la bèstia que surt a fora. El que passa és que allò que diu Barceló no m'interessa. Com en l'obra de Picasso, hi veig massa anècdota.

E.M.- En canvi, Joan Miró segur que t'agrada.

A.B.- Sí, m'agrada. I tornant amb les comparacions: de Picasso se'n pot parlar molt perquè la seva obra és plena d'anècdotes. En canvi, de Miró no en parla ningú! Parlar de Miró és complicadíssim.

E.M.- Perquè Joan Miró és més espiritual. De fet, crec que comparteixes amb Miró una manera d'entendre el món, també veig afinitats en les vostres poètiques.

A.B.- Miró és esperit. És un altre món.

E.M.- Sí, igual que el xaman. L'home que intenta explicar amb la seva emoció i sentiments l'acció de la vida. Un estat de llibertat. Després, és clar, el món ha canviat i la nostra cultura parla d'evolució. Jo no sé si som més evolucionats o no, en tot cas em sento molt proper al pensament de l'antropòleg i arqueòleg Eudald Carbonell, quan explica que en el moment en què l'individu humà va crear la primera eina s'inicia el procés d'humanització del món, que no vol dir dominar la naturalesa sinó transformar-la, i això encara no sabem on ens portarà. En tot cas, crec que l'art i la ciència comparteixen aquesta atracció vers l'acció, l'acció de la vida, un gran misteri.

A.B.- És aquell sentit del sagrat. Un sentiment que forma part de l'home, tant el de les tribus primitives com ara. L'única cosa que canvia és la resposta a aquest sentiment. La cultura i la ciència són acumulatives, però aquest sentiment del qual parlem és eternament el mateix.

E.M.- Jo crec que el sentit del sagrat és una forma de mediació que els éssers humans hem inventat per poder suportar el misteri de no saber-ho tot. L'art és una expressió d'aquest estat espiritual que és, també, un estat mental.

A.B.- Mira, això que dius em transporta a una experiència que fou radical per a mi i la meua pintura. Era la dècada dels anys cinquanta, moment en què navegava entre la figuració i l'abstracció. El salt definitiu vers el llenguatge abstracte fou fruit d'una experiència d'impotència: vaig comprendre que la representació de la realitat en

imatges mai no em permetria expressar l'emoció que acabava de viure. Aquesta certesa em va arribar en forma d'intuïció en contemplar una escena d'una humanitat indescriptible. A la plaça Major en obres hi arriben una mare i una filla amb el dinar del pare en una carmanyola. Assegut a la vorera, el manobre es disposa a fer l'àpat del migdia. Jo ja devia estar tocat per aquella "malaltia" de la qual parlàvem, perquè aquella escena em va commocionar. I vaig comprendre que allò que em passava no es podia pintar! Calia buscar un nou llenguatge. I m'hi vaig posar. És un procés lent que també m'ha portat a certa acumulació de coneixement i domini estètic. Un sentit de l'harmonia, de l'equilibri. No tot és sentiment, hi ha també un sentit estètic de reinterpretar el món.

E.M.- Sí, sé de què parles. És un sentit intern de les formes, els volums, les textures. És el cargol de mar, és l'alga, és la sorra, la sargantana.

A. B.- I amb la Rosa tiràvem endavant com podíem mentre jo feia una pintura que expressava una soledat estranya. Paper i teles amb una nua ratlla al mig.

E.M.- Jo ho veig com una acció damunt la tela.

A. B.- Per a mi, pertany al món del record. Compte, que record no vol dir memòria. La memòria serveix per estudiar una llicenciatura, per exemple. Però una cosa és la memòria de les coses i l'altra és el record: l'abraçada, l'olor, la sensació, una música, una paraula... Saps què és el record? Quan cada dia a les vuit del matí toco la campaneta i vénen a menjar els pardals i tórtores de cada dia. Tot allò que he après, ho he après de la vida. Acumulació de records, d'aquí surt la meva pintura.

E.M.- Una cosa que m'impacta de la teva obra és la densitat del color. Com una presència, i no és pintura matèrica! Trobo que són colors que vénen de lluny... La barca és un motiu que em remet a la teva obra i no sé ben bé per què.

A. B.- Mira, aquest llaüt el vaig pintar al port de Pollença l'any 1950. El llaüt és un estri perfecte per desplaçar-se per damunt d'aquest element tan misteriós que és el mar. És d'una gran bellesa perfecta perquè és un objecte simple i alhora acollidor.

E. M.- La barca representa un arquetip; pertany a aquest món del record del qual parlaves. És una imatge congelada en el temps però viva d'emocions, de paraules, de sentiments.

A. B.- Saps per què apareix tant la Rosa en la meva obra? Perquè és el record.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Maia Creus · Doctora de la facultat de geografia i història

Maia Creus Castellana. Doctora en Història de l'Art per la Facultat de Geografia e Història, Universitat de Barcelona. Premi ACCA de la Crítica d'Art 2018 de RECERCA: Fina Miralles. Paraules fèrtils 1972-2017 (Fundació Ars i Museu d'Art de Sabadell). Ha impartit docència en Història de l'art a la Universitat Autònoma [...]

Llegir més

